

Опубліковано: Світ економічної науки. Випуск 1: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. - Тернопіль, 2018. – 158 с. – С. 144-146

ОСОБЛИВОСТІ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

К.е.н., Почерніна Наталія Вікторівна

Таврійський державний агротехнологічний університет

За останні роки трудова міграція набула вагомого значення для соціально-економічному розвитку України. Маючи результатом як позитивні, так і негативні наслідки, вона набула ознак синергетичного процесу, що поєднує демографічні, економічні, соціальні, культурні, політичні аспекти. Відтак, аналіз особливостей трудової міграції залишається досить актуальним і доцільним. Метою даного дослідження є виявлення особливостей трудової міграції сільського населення України за період 2015-2017 рр. для подальшого їх врахування у процесі стратегічного планування.

За кількістю трудових мігрантів сільське населення майже не поступалось міському населенню. Так, за 2015-2017 рр. чисельність трудових мігрантів із сільської місцевості складала 639,8 тис. осіб, що лише на 3,6% менше порівняно з міським населенням (663,5 тис. осіб) [1, с. 4]. Однак, якісний аналіз дозволяє виявити низку характерних відмінностей, що заслуговують на увагу.

По-перше, питома вага трудової міграції у загальній кількості населення віком 15-70 років для сільської місцевості вдвічі більша порівняно з міськими поселеннями (6,9% проти 3,4%). При цьому, частка короткострокових трудових мігрантів вища на 10%, а кількість працівників-емігрантів менша (7,4% проти 9,2%). Отже, трудову міграцію селян не варто розглядати як дестимулятор.

Про-друге, специфіка сільської трудової міграції за віковими групами проявилася у тому, що у порівнянні з містянами їхали за кордон більше

молодих людей віком 15-24 роки [15,2% проти 10,5%], а також людей старшого віку (групи від 40 до 70 років), серед яких частка осіб віком 60-70 років 1,6 рази переважає відповідну частку серед містян-мігрантів [там само]. Отже, високу мобільність селян старшого віку можна розглядати як потенційний резерв.

По-третє, розподіл трудових мігрантів за країнами перебування в цілому був типовим і для селін, і для містян – до ТОП-3 країн ввійшли Польща, Російська Федерація та Італія. Однак, кількість селян, що шукали роботу у Росії, в 1,7 рази менша порівняно з містянами, тоді як до Італії селян виїхало удвічі більше. Значна перевага селян спостерігалась при працевлаштуванні у Чеській Республіці (13,7% проти 5,2%), Білорусі (2,6% проти 0,9%), Фінляндії (1,3% проти 0,8%). Меншою частка селян була серед трудових мігрантів у Португалії, Ізраїлі, Німеччині. Ці аспекти слід враховувати у практиці міжмуніципального співробітництва [1, с. 5].

По-четверте, розподіл трудових мігрантів-селян за рівнем освіти мав такі особливості (рис. 1): найбільшу питому вагу мали особи з повною загальною середньою освітою (41,8%), тоді як серед містян більшою була частка осіб з професійно-технічною освітою (35,9%).

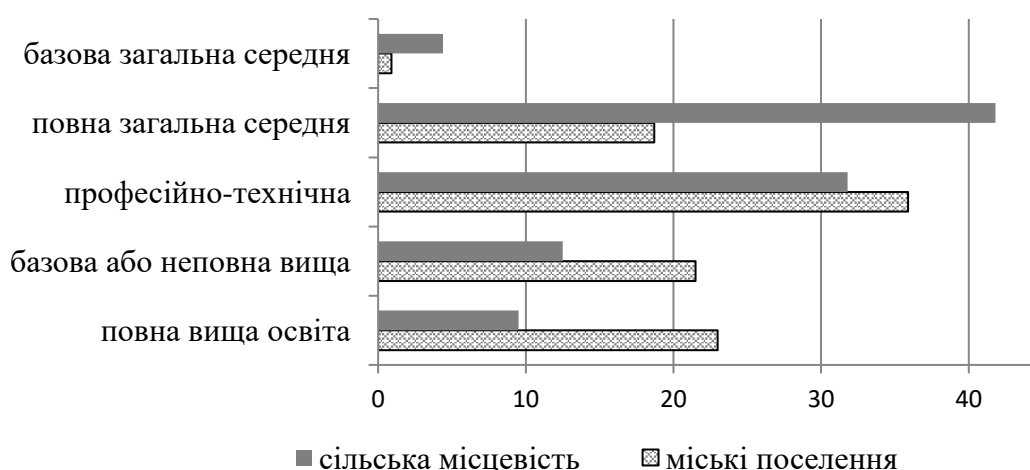

Рис. 1 Питома вага трудових мігрантів України за рівнем освіти у 2015-2017 рр., %

* Побудовано автором за даними [1, с. 7]

Особи з повною вищою освітою серед селян обіймали частку у 2,4 рази меншу порівняно в міському населенні, зате особи з базовою загальною середньою освітою обіймали частку майже в'ятеро більшу. Ця ситуація є загрозовою у плані втрати сільської молоді.

По-п'яте, серед жителів сільської місцевості більша кількість людей активно шукали роботу за кордоном (19,2 тис. осіб проти 8,5 тис. містян), причому погоджувалися працювати на роботі, що не потребувала кваліфікації в 1,7 рази більше, ніж жителі міських поселень. Селяни частіше ставали найманими працівниками у домогосподарствах, на відміну від містян, які наймалися на роботу на підприємствах, в установах та організаціях. Частка мігрантів із сільської місцевості, які мали роботу за кордоном у 2015-2017 рр. за найпростішими професіями складала 50,5% (проти 33,3% у містян). Тому середньомісячний заробіток на одного трудового мігранта у селян був менший порівняно з містянами (671 проти 776 дол. США), що слід розглядати як чинник нерівномірності розподілу доходів. Селяни працевлаштовувались у таких видах діяльності як будівництво, діяльність домашніх домогосподарств, сільське, лісове та рибне господарство [1, с. 12-18].

По-шосте, зовнішня трудова міграція суттєво впливає на добробут сільських домогосподарств, зокрема 34,9% з них у 2015-2017 рр. отримали допомогу із-за кордону від дітей, 32,2% - від чоловіка/дружини [1, с. 28]. Це є фактором, який дещо пом'якшує проблему соціальної незахищеності частини сільських домогосподарств з урахуванням того, що «у ході трансформаційних процесів в Україні так і не вдалося наростити економічний потенціал» [2, с. 10].

Наведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки. Трудова міграція за останні роки стала невід'ємним атрибутом розвитку як українського суспільства в цілому, так і сільського населення зокрема. Відтак, їй слід приділяти значну увагу при формуванні стратегії розвитку сільських територій і на загальнодержавному, і на місцевому рівні. У зв'язку

з цим пропонуємо при розробці Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства і сільських територій на наступний середньостроковий період ввести у розділ 1 «Опис поточної ситуації» аналіз наслідків трудової міграції з деталізацією її можливостей та загроз.

Список використаних джерел

1. Зовнішня трудова міграція населення (за результатами модульного вибіркового обстеження) : стат. бюлетень / Державна служба статистики України. – Київ, 2017. 36 с.
2. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь 2017 / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 176 с.